

τατον ἄγαλμα μαρμάρινον, κομισθὲν ἐνταῦθα ἐξ Ἄργους ὑπό τινος συμπολίτου μου πρὸ τριάκοντα ἐτῶν καὶ πλείοτερον, ὅπερ εὐρέθη νῦν τεθαμμένον ὑπό τινος κληρονόμου ἐκείνου καὶ συγγενοῦς μου. Ταῦτα ἐπιφυλάσσομαι νὰ σᾶς ἐξαποστείλω. Ὁ κ. Λήκ μ' ἔκαμε νὰ ἐνοήσω ὅτι πρὸ καιροῦ ἀμφοτέροι ἀπὸ κοινοῦ ἔχετε καταρτίσει συλλογὴν ἀρχαιοτήτων, ὥστε εἰς αὐτὸν παρέδωκα τὰ νομίσματα καὶ τὸν πορφυρίτην· μὴ δυνάμενος δὲ νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν ὁδοιπορίαν τὸ ἀρχαῖον ἄγαλμα, ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου ὄγκου, μὴ παρήγγειλε νὰ τὸ ἐναποθέσω εἰς κινώτιον μετὰ τῶν ἀπολιθωμένων ὀστέων, καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν του νὰ τὸ ἐξαποστείλω εἰς τὸν ἐν Ζακύνθῳ ὑμέτερον πράκτορα κ. Ροβέρτον Σάργεντ· εἰς αὐτὸν δ' ἔγραψε νὰ τὸ ἀποστείλῃ πρὸς τὸν ἐν Πάτραις κ. Ν. Στράνην, παρὰ τῷ ὁποίῳ εἶχε καὶ ἐτέρας ἀρχαιοτήτας ἐναποτεθειμένας».

Ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων καταφαίνεται ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις εἶχε πράκτορας εἰς πάσας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, εἴτε Ἀγγλους, εἴτε καὶ Ἕλληνας, ἐργαζομένους ἐν κοινῷ καὶ μετὰ τινος συνασπισμοῦ, οἵτινες πλὴν τῶν πολιτικῶν αὐτῶν ἀσχολιῶν, ἐφρόντιζον καὶ πρὸς συλλογὰς ἀρχαιοτήτων. Εἶδομεν δὲ προηγουμένως ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Γρηγοράκη ὅτι καὶ εἰς ἰδιώτας εἶχεν ἀνατεθῆ τοιαύτη φροντίς. Δὲν εἶνε δὲ ὑπερβολὴ διὰ τὸν γινώσκοντα ἔστω καὶ ἀμυδρῶς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς συστάσεως τῶν ἀρχαιολογικῶν Μουσείων τῆς Εὐρώπης, ἂν εἴπη ὅτι αὐτὴ ἡ μετατροπὴ τοῦ Παρθενῶνος εἰς τζαμίον, καὶ ἡ τοῦ ναοῦ τοῦ Θησέως εἰς χριστιανικὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ μὴ γίνωσι καὶ οὗτοι ἀνάρπαστοι ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων ἐπιδρομῶν, οἵτινες ἐζήτησαν ὡς θρησκώληπτοι μονομανεῖς, νὰ διαδώσωσι τὸν πρὸς τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ τὴν τέχνην ἔρωτα εἰς τοὺς ὁμογενεῖς αὐτῶν, διὰ τῆς μεταφορᾶς εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν χώρας τῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος.

Φαίνεται δὲ ὅτι ὡς πρὸς τοὺς πράκτορας καὶ ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις δὲν καθυστέρει ἐν Ἑλλάδι, εἶδομεν δ' ἐν τοῖς προηγουμένοις, θέλομεν δὲ ἰδεῖ καὶ παρακατιόντες, ὅτι μετὰ τὴν Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων πρακτόρων ἐπεκράτει διαρκῆς ἀντίπραξις καὶ ἀμοιβαία ῥαδιουργία. Περίεργος εἶνε ὡς πρὸς τοῦτο καὶ ἐπιστολὴ τοῦ Σπυρ. Φορέστη πρὸς τὸν Τζαννέτον Κουτούφαρη Μπέην τῆς Μάνης τῆς 26 Ἰουλίου 1804, ἣτις δὲν ἀφορᾷ ἀρχαιολογικὴν ὑπόθεσιν, ἀλλ' ἄλλας πολιτικὰς, ἐν ἧ ἐπαινεῖται ὁ Τζαννέτος διὰ τὴν ἀντίπραξίν του κατὰ τῶν Γαλλικῶν συμφερόντων. Ὁ Φορέστης ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Καλούτσην δι' ἧς διαβιβάζει τὴν πρὸς τὸν Τζαννέτον ἀναφέρει ὅτι ὁ Τζαννέτος ἦτο εἰς τῶν γερωνοτέρων Μπέ-

ηδων τῆς Μάνης, καὶ ὅτι πρὸ 4 μηνῶν διέτριβεν ἐν Κερκύρῃ.

Ἴδου δὲ πῶς γράφει ὁ Φορέστης εἰς τὸν Τζαννέτον.

Εὐγενέστατε κύριε Τζαννὲτ μπέη, ἀδελφέ, καὶ κουμπάρε, τὴν εὐγένειάν σου χαίρετῶ.

Ἔλαβον τὸ ἀγαπητὸν γράμμα της ἀπὸ τοῦ ὁποῖον καὶ ἔμαθα τὴν ὑγείαν της καὶ ἐχάρην κατὰ πολλὰ· εἶδον δὲ καὶ τὰ ὅσα μοι ἔγραφε, τὰ ὅποια καὶ δὲν ἔλειψα εὐθὺς νὰ τὰ στείλω εἰς τὴν Κόρτε ¹⁾ μου, τόσον αὐτὰ ὅσον καὶ κάποια ἀπὸ τὰ σημάδια, ὅπου ἐπερίκλειε εἰς τὸ πρὸς τὸν Κον Μοτζενίγον γράμμα της, λαμβάνοντας χαρὰν, καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν ἀγάπην πρὸς τὸ ὑποκείμενόν της διὰ τὸν ζῆλον καὶ προθυμίαν, ὅπου δείχνεις εἰς τὴν Κόρτε μου καὶ διὰ τὴν *gloire* καὶ *glaucion* τῶν *Gallican* ὑποθέσεων. Διὰ τοῦτο στέκα βέβαιος ὅτι θέλεις εὐχαριστηθῆ ἀπὸ αὐτὴν· καὶ ἐγὼ ἔγραψα μὲ ὄλην τὴν δύναμιν. Πλὴν πάσχισε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς στεκόμενος ἀγρυπνος καὶ μαυθάνοντας τὸ κάθε ἓνα μὲ ἀκρίβειαν, καὶ γράφοντάς μου τὰ ἀληθινὰ ὡς βέβαια, καὶ ἐκεῖνα εἰς τὰ ὅποια ἀπορεῖς, πῶς ἔτσι λέγουσι.»

1804 Ἰουλίου 26 Κορφοῦς.

(Ἐπεται συνέχεια).

ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ

Ἄργα ἄργα καὶ ἄσκοπα περιπατοῦσεν ὁ Μαυρίκιος μέσα εἰς τὸ πυκνόφυλλο δάσος. Σταματήσεν ἢ βροχή· ἀλλ' ἀπὸ φύλλο σὲ φύλλο κυλοῦσαν ἢ σταλαγματιαῖς καὶ ἀκούγοταν ἑλαφρὰ ἄν τὸν ἦχο τῆς βρυσούλας ποῦ κοντεύει νὰ στερέψῃ καὶ στάζει μέσα ἔς τὴ μεσογεμισμένη δεξαμενὴ· καὶ ἀπὸ βαθειὰ ὀσκοτεινιασμένος δρόμος ἀπλώνουνταν καὶ τελειῶνε σένοτισμένο καὶ βαθυπράσινο ἄνοιγμα· τί γλυκεῖα καὶ διαλεχτὴ πρασινάδα! Μαυρολογοῦσαν τὰ δέντρα, μαυρισμένοι κορμοὶ καὶ κλάδοι ἀκόμα πλέον μαῦροι, κ' ἡ καστανιάς, περίσσεια καὶ μεγάλας ἀνταμώνονταν ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ νέου ζωγράφου ἀν θόλος ψηλὸς ἐκκλησιᾶς, κ' ἐνθύμιζαν τὴν ὥρα ποῦ ὅλα εἶνε σκοτεινὰ μέσα ἔς αὐτὴ καὶ τὰ χρωματισμένα παράθυρα μέσ' ἔς τὸ σκοτάδι λάμπουν ζωηρὰ καὶ μυστικὰ ἄν νὰ τοὺς δίνη τὴ λάμψι τους μὲ φωτιὰ ἀπ' ἔξω.

Ὁ Μαυρίκιος ἀγαποῦσε τὸ βασιλεῦμα τῆς ἡμέρας, ὕστερ' ἀπὸ τὴ βροχή, ὅταν ὁ ἥλιος δὲν φαίνεται, καὶ χύνετ' ἓνα σταχτερὸ χρωμα, καὶ ἀγκαλιάζει κάθε ἀντικείμενο, καὶ θολώνει ταῖς

¹⁾ Αὐλήν, Κυβέρνησιν.

θωριαίς του κι' απαλαίνει τὰς γραμμαίς του και ὅλα, θαρρεῖς, γλυκὰ γλυκὰ τὰ στρογγυλαίνει. Καὶ προχωροῦσεν ἤσυχαι κι' ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή και νέα εὐμορφάδα ξανοίγοταν 'ς τὰ μάτια του, κ' ἔνοιωθε τὸν ἑαυτὸν του ὅλον γεμᾶτον ἀπὸ τὴν ἀγάπη και τὸ θαυμασμὸ τῆς φύσεως.

Ἐφθασεν ἔτσι εἰς τὸ ἀνοιγμα, και κύτταξε τριγύρω του: τὸ χορτάρι πράσινο ἔλαμπε· τὰ φυλλαράκια τῶν χαμοδένδρων ἐγυάλιζαν πλυμένα ἀπὸ τὸ νερὸ κ' ἐσημάτιζαν δίχτυ λεπτὸ σὰ δαντέλλα κ' ἐπλούμιζαν τὴ μαυράδα τοῦ μεγάλου δάσους ποῦ ξανοίγοταν 'ς τὸ βάθος. Κ' ἔσταμάτησε γιὰ νὰ ἰδῆ καλλίτερα, γιὰ νὰ νοιώσῃ καλλίτερα, γιὰ νὰ χορτάσῃ τὸ νοτισμένο δάσος ποῦ ἔτσι βαθειὰ βαθειὰ ἰσκιωμένο ἀφίνει πλέον ζωηρὴ και, πῶς νὰ τὸ εἰπῶ, ἀνθρώπινη ἐντύπωση, παρὰ ὅταν ἀπλώνεται ἡλιοφώτιστο, και δείχνεται 'ς τὴν ἡμέρα μὲ ὅλη του τὴ μεγαλοπρέπεια.

Μέσ' ἀπὸ τὰ λεπτοκαμωμένα χαμόκλαδα ξεχωρίζεται μικροκάμωτο και γοργοκίνητο κορμί· μ' ἑλαφρὸ βῆμα σιμῶνει, χωρὶς νὰ ἰδῆ τὸν Μαυρίκιου ποῦ κύτταξε ἀκίνητος σὰν ἕνας ἀπὸ τοὺς κορμούς τῆς καστανιάς. Δυὸ βήματα ἦτον μακριὰ του ποῦ τὸν εἶδε ἡ λυγερὴ και ξαφνίστηκε κι' ἀπὸ τὸ δεμάτι ποῦ κρατοῦσε 'ς τὸ κεφάλι τῆς ἔπесαν μερικὰ κλαδάκια.

— Μ' ἐτρόμαξες, λέγει και χαμογελᾷ, και τὰ μεγάλα της μαῦρα μάτια λάμπουν γελαστὰ κάτω ἀπ' τὰ ξανθὰ μαλλιά της.

Τὴν ἐκύτταζεν ἄφωνος. Ἡ χαριτωμένη κόρη μὲ τὸ χαρούμενο πρόσωπο, τὸ μέρος ἐκεῖνο μὲ τὰ φυλλοκασμένα του δεντράκια, τὸ δάσος μὲ τὰ χρώματά του, ἐσυμφωνοῦσαν ἀρμονικώτατα, και τὴν ἀρμονία τους δὲν ἤμποροῦσαν νὰ εἰποῦνε τὰ λόγια.

— Στάσου αὐτοῦ, τῆς λέγει, θέλω νὰ κάμω τὴν εἰκόνα σου.

Ἡ κόρη ἔκαμε νὰ εἰλῆξῃ τὰ μαλλιά ποῦ σκέπαζαν τὸ μέτωπό της, ἀλλὰ μ' ἕνα νεῦμα τὴν ἐμπόδισε:

— Στάσου ὅπως εἶσαι.

Ἐκάθισε σὲ μιὰ πέτρα, και γρήγορα γρήγορα ἐπῆρε τὸ σχέδιο και τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς κόρης.

Ἦτον χωριετοπούλα, ὅμως λεπτὴ και λιγνόψηλη, ὅπως εἶνε τὰ κοριτσάκια, πρὸ τοῦ νὰ γεμίσουν και ν' ἀνοίξουν ὀλανθισμένα. Τὰ μάτια της, γυναίκας μάτια· και τὸ χαμογέλιο της, χαμόγελο παιδιοῦ.

— Πόσων χρονῶν εἶσαι; ρώτησεν ὁ ζωγράφος ἐκεῖ ποῦ ἔσκυβε 'ς τὴ δουλειά του.

— Σὲ λίγο θὰ κλείσω τὰ δεκαπέντε.

— Πότε κι' ὅλα! Σὲ εἶχα ἰδῆ πολὺ μικρούλα, εἶνε τώρα τρία χρόνια.

— Ἦμουν πολὺ μικρούλα, λέγει γελῶντας, — ὦρατο δυνατὸ κι' ἐλεύθερο, γέλιο — ἀλλὰ

μεγάλωσα γοργά, και τοῦ αἰ Γιαννινοῦ θάχω ἀγαπητικούς.

— Γιατί τοῦ αἰ Γιαννινοῦ; κ' ἔσταμάτησε γιὰ νὰ τὴν κυττάξῃ.

— Γιατί τότε μοῦ χρειάζεται ἕνας νὰ χορέψω μαζὴ του γύρω 'ς τὴ φωτιά.

Κύτταξε! Ἐκεῖνο τὸ καθάριο μέτωπο, τὰ δολα μάτια, τὸ παιδιάτικο στόμα ἦτον γραμμμένο νὰ τὰ χαρῆ ἕνας χονδρὸς χωριάτης! Ὁ Μαυρίκιος ἔνοιωθε βαθειὰ 'ς τὴν καρδιά του τὰ κεντήματα τῆς ζήλιας.

— Μὲ θέλεις γι' ἀγαπητικό σου; τῆς λέγει ξαναρχίζοντας τὸ ζωγράφισμα.

— Μπᾶ! τοῦ λόγου σου εἶσαι κύριος· ἐγὼ εἶμαι χωριετοπούλα· τὰ τίμια κορίτσια δὲν ἀκοῦν τὰ λόγια τῶν κυριῶν.

Ἔτσι τῶχον 'ς τὰ χωριά· εἶνε ὁ νόμος τῆς τιμιότητος. Ὁ νέος μας δὲν εἶπε τίποτε.

— Δὲν βλέπω πλειὰ· θέλεις νὰ γυρίσης αὐριο 'ς τὸ ἴδιο μέρος, ὀλίγο γρηγορώτερα;

— Γιὰ τὴν εἰκόνα μου!

— Βέβαια.

— Θὰ ξαναγυρίσω. Καλὴ νύχτα, κύριε.

Ἐφορτώθηκε τὸ δεμάτι κ' ἔφυγε, κι' ἀφανίστηκε μέσ' 'ς τὸ παχὺ σκοτάδι κάτω ἀπὸ τὸ ὄλο ποῦ ἐπλεκαν ἡ καστανιάς.

Ὁ Μαυρίκιος γύρισε 'ς τὸ σπίτι του κι' ὄλο συλλογίζοταν τὴν ξανθόμαλλη λυγερὴ. Πολλαῖς φοραῖς τὴν εἶχε ἰδῆ, ἀλλὰ πάντα τὴν ἔβλεπε σὰν καλλιτέχνης. Καὶ τώρα... τώρα ἔνοιωθε πῶς τὴν ἔβλεπε μὲ τὰ μάτια τῆς ζηλιάρας τῆς ἀγάπης. Ἀτελείωτη τοῦ φάνηκεν ἡ νύχτα κι' ἀπέραιστη κ' ἡ ἄλλη ἡμέρα και πρὶν ἔρθ' ἡ ὦρα, εὐρίσκονταν 'ς τὸ δάσος, 'ς τὸ ἴδιο μέρος.

Κι' ἄρχισε μόνος νὰ δουλεῖ τὴ ζωγραφιά του, κι' ὅταν ἐφθασεν ἡ κόρη, κάπως ἀργά — ἤξερε λιγάκι κι' ἀπὸ νάζια — ἡ κόρη τὰ ἔχασε.

— Ἐγὼ εἶμ' αὐτὴ; λέγει. Μοῦ τὴ δίνεις;

— Ὅχι. Ἀλλὰ θὰ σοῦ κάμω μιὰν ἄλλη μικρούλα, ἐπίτηδες γιὰ σένα.

— Κι' αὐτὴ εἰδῶ τί θὰ τὴν κάνης;

— Αὐτὴ θὰ πάῃ 'ς τὸ Παρίσι, θὰ βαλθῇ σὲ μιὰ μεγάλη κορνίζα, θὰ κρεμασθῇ 'ς ἕνα ὦρατο σαλόνι, κι' ὅλος ὁ κόσμος θὰ μαζώνεται νὰ τὴ βλέπῃ.

— Ἄ! ξέρω· τὴν ἔχεις γιὰ τὴν Ἐκθεσι.

— Πῶς τὸ ξέρεις;

— Ἀπὸ μερικοὺς ζωγράφους ποῦ ἔρχονται και κάθονται 'ς τὸ χωριὸ μας και μᾶς λενε πῶς δουλεύουν γιὰ τὴν Ἐκθεσι. Ἀλλὰ κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς ποτὲ δὲ μοῦκάμε τὴν εἰκόνα μου.

Γλυκὰ γλυκὰ χαμήλωνεν ἡ ἡμέρα. Ὅπως και χθὲς ὁ Μαυρίκιος τὰ ξαναῆρε τὰ γλυκὰ και λεπτὰ χρώματα ποῦ τὸν ἐμάγευαν, και μ' ὅλη του τὴν καρδιά ἐπροχωροῦσε κ' ἐστόλιζε μ' αὐτὰ και τὴν ἔγραφε χαριτωμένη τὴν εἰκόνα του.

Πολλαίς φοραίς ἀκόμα τὴν ξανάειδε τὴ χωριατοπούλα του νὰ τὴ φωτίζει καὶ τὸ φῶς τοῦ ἐργαστηρίου του.

Ἐβάλλθηκε νὰ τὴν κάμη ἀριστούργημα τὴν εἰκόνα. Ἦτον ζωγράφος ἑακουστός, δὲν εἶχε πλέον ἀνάγκη ἀπὸ ὄνομα, καὶ ὁμως ἦτον βέβαιος πῶς μιὰ τέτοια εἰκόνα θὰ ὕψωνε τὴ φήμη του ἔς τὰ μεσουράνια.

Καὶ τὴν ἐτελείωσε κ' ἔμειν' εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸ ἔργο του, κ' ἦρθεν ὁ χειμῶνας, κ' ἔμεινεν ἐρωτευμένος μὲ τὸ πρωτότυπο, μὲ τὴ μικρὴ χωριατοπούλα.

Τὴν ἀγαποῦσε, καὶ δὲν ἤθελε νὰ τῆς τὸ εἶπῃ, καὶ δὲν τοῦ ἤρχονταν νὰ μαράνη τὸ λουλουδί ποῦ δὲν μπορούσε νὰ τὸ κάμη ταίρι του· ἀλλὰ τὴν ἀγαποῦσε, κ' ἐβασανίζονταν, μόλις ἐσυλλογίζονταν τὸ χωρισμό. Ἡ μικρούλα δὲν εἶχε κανένα χάρισμα ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ εὐτυγχίζουν τὴ ζωὴ· οὔτε τὸ βαθύ αἶσθημα, οὔτε τὴν ἀφοσίωσι ποῦ κάνει ὄλα νὰ τὰ λησμονοῦμ' ἐμπρός της, οὔτε τὸ πάθος ποῦ κάνει ὄλα νὰ τὰ συγχωροῦμε. Δροσάτο ἀγριολούλουδο, χωρὶς μεγάλη προκοπὴ, χωρὶς μεγάλα ἐλαττώματα. Ὁ Μαυρίκιος ἐγνώριζε πῶς δὲν μπορούσε νὰ τὴν κάμη ἰδική του, ὁμως ἐλάτρευε τὸ γραμμένο κορμί της, ὅτι ἔπαιρνε κ' ἐγέμιζε, τὸ κορμί της ποῦ τὸ σκέπαζαν σεμνὰ ἢ δίπλας τοῦ φορέματος, χωρὶς νὰ τὸ σφίγγουν, νὰ τὸ χαλοῦν. Ἀγαποῦσε τὰ μεγάλα της μάτια, τὸ γελαστό της στόμα, τὰ ξανθὰ της μαλλιά, ποῦ ποτὲ δὲν τα ἔσιαζε, τὸ μανδυλάκι της λοζὰ κομποδεμένο ἐπάνω ἔς τὸ στῆθος, ὄλα τ' ἀγαποῦσε, καὶ γι' αὐτὸ μὲ τόση λύπη ἔφυγε. Πάντα κανεὶς πονεῖ ποῦ φεύγει, ἀπὸ κεῖ ποῦ δὲν ἐλπίζει νὰ ξαναγύριση. Τί κρίμα ν' ἀφίνης πίσω ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴ ζωὴ σου, ἀπὸ τὴ ζωὴ ποῦ θὰ χαθῇ χωρὶς ν' ἀφίση σημάδι!

Ἐφυγε κ' ἐπῆρε μαζῇ τὴν εἰκόνα του, καὶ μπροστά της ἐπέρασε ταις καλλίτεραις ὥραις τοῦ χειμῶνα, κ' ὄλο τὴν ἐσυγύριζε κ' ὄλο τὴν ὠμόρφαινε.

Τὴν ἐθαύμασαν τὴν εἰκόνα. Οἱ κριτικοὶ ἐκήρυξαν ἐνθουσιασμένοι ὅτι τέτοια πρόσωπα δὲν εὐρίσκονται ἔς τὴ γῆ, καὶ μόνο τὰ γεννοῦν τὰ κεφάλια τῶν ποιητῶν καὶ τῶν ζωγράφων ἢ φαντασίαις. Ὁ Μαυρίκιος τ' ἄκουε καὶ χαμογελοῦσε καὶ σὲ κανένα δὲν ἔλεγε τὸ μυστικὸ του.

Τοῦ ἐπρόσπεραν σημαντικὰ ποσὰ γιὰ νὰ τὴν ἀγοράσουν· πρώτη φορὰ θὰ πωλοῦσε ζωγραφιὰ του τόσο ἀκριβά. Ἀλλὰ δὲν θέλησε νὰ τὴν πωλήσῃ· δὲν ἄφησε οὔτε νὰ πάρουν ἀντίγραφα. Ἀποῦ αὐτὸς ἀπὸ ὄλη ἐκείνη τὴν ἐμμορφιὰ μόνον τὴν εἰκόνα της ἐξουσίαζεν, ἐννοοῦσε νὰ τὴν ἐξουσιάζῃ μόνος του.

Μὲ τὸ φθινόπωρο ξαναγύρισε ἔς τὸ χωριό. Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ τὴν ζωγράψισε, δυὸ φοραὶς ἐγύρισε ὁ Ἄϊ Γιάννης, καὶ δυὸ φοραὶς τριγύρω

ἔς ταις φωταίς του ἐχόρεψαν χαρούμενοι. Κ' ἔτρεχεν ὁ νοῦς του ἔς τὴ νιά καὶ θλιβερὰ χαμογελοῦσε ὅταν συλλογίζονταν ποῖο τάχα παλληκάρη νὰ διάλεξε γιὰ ταίρι της ἔς τὸ χορό.

Μόλις ἔφθασεν, ἡ πρώτη του φροντίδα ἦτον νὰ πάη ἔς τὸ δάσος νὰ χωθῇ ἔς ταις καστανιαίς, νὰ φέρη γύρω τὸ μακρὸν μονοπάτι. Ἐβασίλευεν ὁ ἥλιος, ἀλλὰ τὸ δάσος δὲν ἐμαύριζε, σὰν τότε. Κεκριμπαρένιας ἀκτίνας τὸ περνοῦσαν, κ' ἔτρεμαν ἀπάνου ἔς τὰ φύλλα, κ' ἔπαιζαν κάτω ἔς τὰ πόδια του.

Μὲ τὴ μυρουδιά τῶν ξηρῶν φύλλων ἓνα πλῆθος ἀναμνήσεις καὶ λύπαις καὶ πίκραις τὸν ἐστένευαν καὶ τὸν ἔκαναν νὰ συχαινεταὶ τὴ ζωὴ, καὶ τὸν ἔγερναν ἄν ἀπελπισμένον. Ἐφθασε ἔς τὸ ἀνοιγμα τοῦ δάσους κ' ἐκάθησε ἔς τὴν ἴδια θέσι ποῦ ἐδῶ καὶ δεκαοχτὰ μῆνες ἐσχεδιάσε τὴν εἰκόνα ποῦ εἶχε μεγαλώσει τόσο τὴ φήμη του. Καὶ τοῦ ἐφαίνονταν πῶς τὸν ἐγελοῦσε κ' ἡ κρύα πέτρα γιὰ τὰ βάσανά του!

— Μιὰ χωριατοπούλα! Θὰ μάγαποῦσε, φτάνει νὰ ἤθελα. Κι' ἄλλαις ἀγάπησαν ζωγράφους καὶ τοὺς ἀκολούθησαν ἔς τὸ Παρίσι, κ' ἔπειτα χάθησαν μέσα ἔς τὴ μεγάλη χώρα, χωρὶς νὰ ἀλυσοδέσουν ἐκείνους ποῦ τοὺς ἔμαθαν τί θὰ εἶπῃ τέχνη καὶ τί θὰ εἶπῃ ζωὴ... Ἀνόητος ὅποιος θυσιάζει σὲ ὄνειρα τάληθινὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου: τὴν ἀγάπη, τὴ δόξα, τὰ πλοῦτη!

Ἐκεῖ ποῦ τὸν ἔπαιρνε τέτοιο παράπονο, νὰ καὶ ξαγναντεύει τὴν κόρη τὴν παλιὰ του ἀγάπη· ἐπρόβαλε κ' ἀπέμεινε ἔς τὸ μέρος του· ἀλλὰ εἶχε μεγαλώσει, ἔγινε σωστὴ γυναῖκα. Δὲν ἦτο μόνη της· ἓνα χωριατόπουλο ἔς τὸ πλευρό της τὴν ἐκρατοῦσεν ἀπὸ τὸ μικρὸ δάχτυλο· ἐμμορφος λεβέντης, ἀλήθεια, γερός, καλοθρεμμένος, καὶ καλοντυμένος γιὰ χωριάτης. Ἐγερνε κατὰ τὸ μέρος της κ' ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἐσφογγίζε μὲ τὰ χεῖλη του τὸ δακρυβεγμένο μάγουλό της.

Μόλις εἶδαν τὸ Μαυρίκιό, ἐσταμάτησαν, καὶ τὰ ἔχασαν.

— Νὰ γιὰ ποιὸν δὲ μοῦ βάσταξε νὰ πειράξω τὸ λουλουδί, ἐστοχάσθηκε.

Κ' ἐλεινολογοῦσε τὴν ἀνοησία του. Ἐξάφνα ἡ κόρη τοῦ μιλεῖ μὲ φωνὴ πνιγμένη ἀπὸ τὰ δάκρυα:

— Κύριε, δὲν μᾶς ἀφίνουν νὰ στεφανωθοῦμε. Ἐγὼ εἶμαι φτωχὴ, αὐτὸς κατὶ ἔχει, ἀλλὰ ἡ μητέρα του δὲ μὲ θέλει, καὶ τὸν φοβερὶζει πῶς θὰ τὸν κάμη ἀπόπαιδο.

— Καὶ τοῦ λόγου σου, εἶπε μὲ εἰρωνία ὁ Μαυρίκιος, δὲν θέλεις νὰ γίνης ἀπόπαιδο.

— Θεὸς φυλάξοι! ἀποκρίθηκε ὁ ἀγαπητικὸς. Πῶς θὰ ζήσουμε!

— Πολὺ σωστά! σὰς λυποῦμαι, καυμένα παιδιά.

Ἐτράβηξαν τὸ δρόμο τους. Ὁ Μαυρίκιος εὐ-

ρέθηκε μόνος, ἐκράτησε μὲ τὰ χέρια τὸ κεφάλι, κ' ἔμεινε συλλογισμένος γιὰ πολλὴν ὥρα.

Ἐπέταξε τὸ ὄνειρο ἀπὸ τῆ γοργοκίνητη λυγρῇ τίποτε δὲν εἶχεν ἀπομείνει ἔς ἐκείνη τὴ χωριατίσσα, ποῦ κι' ἂν ἦταν ἔμμορφη, ἐκόντευε νὰ γίνη μιὰ πρόστυχη γυναῖκα σὰν ταῖς ἄλλαις.

— Ἔτσι χάνονται τὰ ὄνειρά μας! εἶπε κ' ἔσηκώθηκε· τὸ μόνο ποῦ δὲν χάνεται εἶνε νὰ κάνουμε καμμιά φορά τὸ καλό.

Τὸ ἴδιο βράδυ ἔγραψε ἔς τὸ Παρίσι καὶ ὕστερ' ἀπὸ λίγαις μέραις παρουσιάστηκε ἔς τὸ σπίτι τῆς χωριατοπούλας.

— Ἐπούλησα τὴν εἰκόνα σου, τῆς λέγει μπροστὰ ἔς τὴ μητέρα της, ποῦ τὸν ἄκουεν ἄλλη μου τὴν ἐπλήρωσαν πολὺ ἀκριβὰ, μὲ βιὸς ὀλόκληρο. Σοῦ τὸ φέρνω, δικό σου εἶνε, γιὰ νὰ πάρης ἐκείνον π' ἀγαπᾷς.

(Κατὰ τὴν Henry Greville)

K. Π.

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΝΟΙΣ

[Προχθὲς Παρασκευὴν ὁ κ. Ἰωακείμ Βαλαβάνης ἀνέγνω ἐν τῷ «Παρνασσῷ» νέαν πραγματείαν αὐτοῦ, ἐπιγραφομένην «Ἡ ἀλληλογραφία παρὰ τοῖς Μικρασιανοῖς». Ἐκτακτὸς συρροῇ ἀκροατηρίου ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐτίμησε τὸ ἀληθῶς πρωτότυπον ἀνάγνωσμα τοῦ κ. Βαλαβάνη, οὗτινος καὶ ἡ κατὰ τὸν παρελθόντα Μάρτιον ἐν τῷ αὐτῷ Συλλόγῳ ἀναγνωσθεῖσα «Καμπάνια τοῦ χωριοῦ μου» (περὶ ἧς ἐγράφησαν ἐν τῷ Δελτίῳ τὰ δέοντα ἐν καιρῷ) κατέθελε καὶ εὐμενέστατα διέθεσεν ὑπὲρ τοῦ ἀγορευσαυτοῦ σύμπασαν τὴν καθ' ἡμᾶς Κοινωνίαν. Μερος τοῦ νεωτέρου καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ἐθνικωτάτου ἀναγνώστατος τῆς «Ἀλληλογραφίας», εὐγενῶς παραχωρηθὲν τῇ «Ἔστῃ» ὑπὸ τοῦ γράψαντος, δημοσιεύομεν εὐχαρίστως, λυπούμενοι διότι τὸ στενὸν τοῦ χώρου δὲν ἐπέτρεπεν ἡμῖν νὰ καταχωρισθῇ ὀλόκληρος ἡ πραγματεία τοῦ κ. Βαλαβάνη.

Σ. τ. Δ.]

Ὡς ἐπιδόρπιον καὶ ὀλίγα τινὰ pro domo mea. Ἐν Ἀραβανίῳ¹⁾, τῷ γενεθλίῳ μου χωρίῳ, ἐν τῇ περιοχῇ τῆς ἀρχαίας Τυανίτιδος, οὐ μακρὰν τῶν Τυάνων (νῦν *Κλισέ - Χισάρ* καὶ κοινότερον *Κισάσαρ*), παρὰ τὴν Νιγδὴν (ἀρχ. *Nō-ρα*), ἐπὶ τῶν ὀρίων τῆς Κιλικίας καὶ Καππαδοκίας, ἡ ἀλληλογραφία διεξάγεται κατὰ τὸνδε τὸν τρόπον:

Ἐπειδὴ ταχυδρομικὰ γραφεῖα, διὰ τὸ δυσχερές τῆς συγκοινωνίας, ἐν τοῖς χωρίοις καὶ ταῖς κόμαις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας δὲν ὑπάρχουσιν ἰδρυμένα, δὲν εὐρίσκεται δὲ πάντοτε καὶ ὁδοιπόρος ἀπερχόμενος δι' ἰδίαν ἐργασίαν εἰς τὴν πρω-

τεύουσιν τοῦ νομοῦ ἢ τῆς ἐπαρχίας, εἶναι ἠναγκασμένοι πολλὰκις αὐταὶ αἱ γυναῖκες, ὧν οἱ σύζυγοι ἢ οἱ ἀδελφοὶ λείπουσιν εἰς τὰ ξένα, νὰ ἀπερχῶνται ἐκεῖ ὅπως παραδίδωσιν εἰς τὰ αὐτόθι ταχυδρομεῖα τὰς διὰ τοὺς οἰκείους ἐπιστολάς των, τοῦθ' ὅπερ ἔχει κινδύνους οὐκ ὀλίγους, οὐδ' ἀσημάντους, ἔνεκα τῶν Τούρκων, κατ' εὐθὺν λόγον ἀναλόγους πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπόστασιν τοῦ χωρίου ἢ τῆς κωμοπόλεως. Διὰ πάντας τούτους τοὺς λόγους οἱ συμπατριῶταί μου Ἀραβάνιοι ἐπενόησαν τὸ ἐξῆς πρακτικώτατον μέσον:

Εἰς τῶν δημογερόντων, συνήθως ὁ πρεσβύτερος, ἀναλαμβάνει καὶ συναθροίζει ἐν ὠρισμέναις ἡμέραις τὰς ἐπιστολάς ὅλου τοῦ χωρίου, ἐγκλείει αὐτὰς ἐν φακέλοις καί, μεταβαίνων ἐπὶ τοῦ ὄναριου του εἰς Νιγδὴν (τὸ *Κάστρο*), ἡμίωρον περίπου ἀπέχουσιν τοῦ Ἀραβανίου, τὰς παραδίδει εἰς τὸ αὐτόθι ταχυδρομεῖον. Τὸ ἐκ τοῦ τρόπου τούτου τοῖς συμπολίταις μου προσγινόμενον ὄφελος εἶναι πολλαπλοῦν. Πρῶτον, δὲν ἐξέρχεται τοῦ χωρίου μόνη ἡ Ἑλληνίς, ἐκτιθεμένη ὅπως δήποτε εἰς τὰς ὀρέξεις τοῦ Τούρκου. Δεύτερον, δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τοῦτον ἢ ἐκείνον ἐκ τῶν συγχωρίων αὐτῆς. Τρίτον, ἐξοδεύει ὀλιγώτερα τῶν κεκανονισμένων ταχυδρομικῶν τελῶν (Πόστα παρασῆ), ἐπειδὴ ὁ εἰρημένος πρεσβύτερος τοῦ χωρίου, *Πόστατζης* ἐπιλεγόμενος, ὡς εἶναι νῦν ὁ σεβαστὸς γέρον κ. Μισαήλ Γκιουλλούς (Πόστατζη Γκιουλλούς Μουσαήλης), πληρόνεται κατὰ βάρος τὴν ἐπιστολὴν καὶ οὐχὶ μὲ τὸ κομμάτι, ὡς γίνεται ἐν τοῖς τουρκοῖς ταχυδρομείοις, ἔνθα καταβάλλονται 3 γρόσια ἀργυρᾶ (75 λεπτὰ) δι' ἐκάστην συνήθη ἐπιστολὴν, ἔλκουσαν μέχρι 15 γραμμαρίων.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ γυναῖκες τῆς πατρίδος μου, σὺν ἄλλαις πολλαῖς ἀρεταῖς, ἔχουσι καὶ τὴν τῆς οικονομίας, κατώρθωσαν νὰ εἰσαγάγωσι καὶ ἔχουσιν ἐν τῷ χωρίῳ χάρτην λεπτὸν ἐπιστολῶν ὡς τὸ *σιγαρόχαρτον* καὶ τούτου ποιοῦνται χρῆσιν ἐν ταῖς ἐαυτῶν ἀλληλογραφίαις, πληρόνουσαι μόνον 20 ἢ 30 παράδες ταχυδρομικὸν τέλος. Ἐπειτα δὲ καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὑπερβλητὰς πάσας τὰς σεσημειωμένας δυσχερείας, ἥτοι ὅτι εὐρέθη κομιστὴς κατὰλληλος τῆς ἐπιστολῆς ἢ ὅτι πολλαὶ γυναῖκες, δίκην *κερβατιῶν*, ὁμοῦ, συνεννοηθεῖσαι, μετέβησαν εἰς τὸ ταχυδρομικὸν γραφεῖον κτλ., ὑπάρχει ὅμως καὶ ἄλλη δυσκολία οὐχὶ λίαν εὐκατάβλητος ἢ ἀσήμαντος, αὕτη δὲ εἶναι ἡ τῆς ἐπιγραφῆς ἐκάστης ἐπιστολῆς.

Ἴσως εἶναι γνωστὸν ὑμῖν, καὶ δὲν εἶναι δύσκολον καὶ ἐκ τῶν προτέρων νὰ γινώσκῃ πᾶς τις, ὅτι ἐν Τουρκίᾳ καὶ πάντες μὲν οἱ ὑπάλληλοι, ἰδίᾳ δὲ οἱ τῶν ταχυδρομείων, μόνον τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν γινώσκουσι πῶς, οὐδεμίαν δ' ἄλλην διδάσκονται ἢ μαθάνουσιν. Δὲν εἶναι δὲ ἐνταῦθα ὁ κατάλληλος τόπος νὰ ἐξετάσωμεν τοὺς λόγους, δι' οὓς ἐν γένει οἱ Τούρκοι ἀποστρέφονται τὰς ξένας

¹⁾ Ἔστια, τόμ. ΙΔ' (1882, Νοεμβρίου 21), σελ. 744 — 746. Παρνασσός, τόμ. ΙΑ' (1887 — 1888), σελ. 316 — 334. Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως, τόμ. ΙΒ' (1877 — 78), σελ. 102, 103 καὶ 107.